

Afsnit IX - Israels genrejsning

1. Zionisme

Som nævnt tidligere, førte jødernes emancipation ikke til et civilt ligeværd eller en mindre antisemitisme. Antisemitismen ændrede blot karakter og blev en socioøkonomisk og politisk antisemitisme. I Øst-Europa vedblev den kristne antisemitisme at dukke frem og foranledige pogromer *en masse*. Man kom til den slutning, at jøderne altid ville være forfulgte, så længe de ikke havde deres egen stat, - især i lyset af den gryende nationalisme i Europa.

I 1896 udgav den i Budapest fødte reporter, Theodor Herzl (1860-1904), sit betydningsfulde værk, Der Judenstaat. Han fremsatte ideen, at det jødiske spørgsmål ikke kunne løses ved assimilation. Dels ville der stadig være antisemitisme, dels ønskede jøderne ikke at opgive deres religion eller kulturelle egenart. “Jøderne er et folk - ét folk”, erklærede Herzl.

Det kunne kun være i antisemitternes interesse at lade jøderne samles i et jødisk land, hvorfor det måtte være et internationalt spørgsmål. Det var jo en international antisemitisme jøderne stod overfor.

I Basel i 1897 indkaldte Herzl til den første internationale kongres og oprettede *World Zionist Organisation*. Organisationen fik to hovedformål, 1) oprettelse af et nationalt hjemland for verdens jøder i deres gamle land, Eretz Israel, 2) at fungere som et praktisk instrument til at tilvejebringe den nødvendige økonomiske og politiske opbakning for at realisere denne tilbagevendende. I 1901 oprettedes et jødisk nationalfond, der skulle opkøbe land i Israel til bosættelser. Herzl førte forhandlinger med dels den tyske kejser og den tyrkiske storvezir, som med sultanen selv. Han mødtes med velvilje, men fik dog intet konkret ud af sine anstrengelser. I praksis begyndtes dog en bosættelse i Israel for privat indsamlede midler financeret hovedsageligt af baronerne, de Hirsch og de Rotschild.

Der var meget forskellige holdninger blandt jøder til oprettelsen af en stat, Israel:

Et mindretal af zionister repræsenteret af forfatteren *Ahad Haam* (1856-1927) mente, at da landet ville være for lille til at rumme alverdens jøder, skulle det i stedet være et religiøst og kulturelt centrum for verdensjødedommen.

De religiøst-ortodokse zionister dannede i 1902 deres egen fraktion, *Mizrachi*. De mente at Israels land skulle være Israels folk i overensstemmelse med Torah - altså nærmest et teokrati med Torah'en som grundlov.

Den vigtigste fraktion var imidlertid de socialistiske og de socialdemokratiske zionister, der ville genopbygge Israel under parolen ‘jøderne tilbage til det produktive arbejde og især jorden. Jøder skulle ikke kun være handelsfolk, bankfolk eller akademikere, de skulle selv opbygge landet med deres hænder.

Alle disse opfattelser smeltede med tiden sammen i den såkaldte *syntetiske zionisme*, der blev repræsenteret af *Chaim Weizmann*, (1874-1952), der i 1917 overtog lederskabet af organisationen og hvis idé var langsomt at opbygge landet og folket med en politisk, kulturel og praktisk zionisme. De fleste zionister kom fra Øst-Europa, hvor jøderne levede mest udsat, men også mange vest-europæiske blev zionister.

En del vest-europæiske jøder var imidlertid af den opfattelse at jødedommen var ren religion og derfor også bange for - med rette skulle det vise sig - at deres loyalitet overfor værtslandene skulle blive draget i tvivl. En del ultra-ortodokse jøder arbejdede *mod* en etablering af staten ud fra den overbevisning, at man skulle vente på Messias komme og at han skulle samle folket og bringe det hjem. At genoprette Israel ved egen kraft var, for dem, en ren blasfemi og imod Guds vilje. Mange i dag vedkender sig derfor ikke Israel skønt de bor i Jerusalem.

2. Palæstinamandatet

Inden 1. verdenskrig var der kommet 65.000 nye jøder til landet. Der blev oprettet kibbutzer og moshaver og de små kollektivbrug blev beskyttet af den jødiske vagtorganisation *haShomer*, Vogteren. Under 1. verdenskrig støttede de palæstinensiske jøder englænderne i deres kamp mod tyrkerne. Samtidig førte man en diplomatisk kamp i England for at få et nationalcharter fra England. Den 2. november 1917 blev ’*Balfour-deklarationen*’ offentliggjort: “*Den britiske regering ser med sympati på oprettelsen af et nationalhjem for det jødiske folk i Palæstina og vil bestræbe sig til det yderste på at fremme opnåelsen af dette mål, idet det forudsættes at der ikke foretages noget, som kan skade de eksisterende ikke-jødiske samfunds borgerlige og religiøse rettigheder i Palæstina, eller de rettigheder og den status, som jøder nyder i noget andet land.*”

Efter krigen blev Balfour-deklarationen tiltrådt af de allierede, og den blev en del af mandatbetingelserne, da Folkeforbundet i 1922 officielt overdrog Palæstina til England som mandatområde. Der blev dog taget et vist forbehold for landet øst for Jordanfloden, og i 1923 blev dette område unilateralt udskilt fra Palæstinamandatet som et arabisk emirat, Transjordan. Hele den britiske mandatperiode var præget af sammenstød mellem jøder og arabere. Samtidig var englænderne fast besluttet på at begrænse jødisk indvandring og jordopkøb og snart indførte de en kvotaordning, der *kun* gjaldt for jøder.

I 1929 var følgelig kun 160.000 jøder indvandret (*alija*) til Eretz Israel.

I 1930erne, da Nazi-Tyskland startede jødeforfølgelserne, var det en ekstra katastrofe, at englænderne nægtede flygtende jøder adgang til Israel. Heller ikke andre af de allierede ville modtage de jøder, der undslap Tyskland, ligesom man nægtede at ‘spilde’ bomber på at bombe udryddelseslejrene i Polen. Trods massive protester fra jøder i den frie verden vedholdt de allierede deres passivitet og selv USA indførte kvoter, der skulle forhindre jøderne at søge dertil i deres søgen efter overlevelse. Da krigen sluttede i 1945 var omkring 6 millioner jøder blevet udryddet i det nazistiske folkemord - bistået af de allieredes rystende passivitet og stiltiende accept.

Den illegale indvandring til Israel (*alija bet*) fortsatte dog og i 1939 var det lykkedes 400.000 jøder at komme ind i landet. De flygtninge det lykkedes englænderne at fange i Palæstina blev interneret i engelske koncentrationslejre eller deporteret til britiske kolonier. Da 2. Verdenskrig var slut følte jøderne sig sikre på at de få hundrede tusinde jøder, der havde overlevet Holocaustens rædsler nu kunne få lov til at komme hjem til Israel. Af politiske grunde afslog englænderne stadig at ophæve indrejserestriktionerne, hvorfor den illegale *alija bet* var eneste mulighed for de overlevende til at slippe bort fra Europa. Den illegale indvandring blev nu optrappet og den blev ledet af de nystartede modstandsbevægelser, *Hagana*, *Irgun* plus en række mindre og mere radikale organisationer. Englænderne oprettede en flådeblokade af Israel og opbragte de synkefærdige skibe *Hagana* var nødt til at benytte til flygtningetransporter. Flygtningene blev efterfølgende - af de selvsamme soldater der havde befriet dem fra de nazistiske udryddelseslejre - anbragt i engelske kz-lejre på Cypern.

Den 29. november 1947 vedtog FN en delingsplan for Palæstinamandatet. Karakteristisk nok var England imod delingsplanen, der derimod fandt støtte af Sovjetunionen og de øvrige kommunistiske lande. Jøderne accepterede planen, som langt fra skabte et rimeligt land til verdens jøder. Det blev et land på størrelse med Jylland. Araberne forkastede planen og startede en borgerkrig i Israel. Den 14. maj 1948 erklærede Israel sin uafhængighed og etableringen af staten Israel. Jøderne var kommet hjem efter tæt på 2000 års eksil.

Tekster til afsnit IX

Tekst 66

Før Herzl herskede der to modsatte og lige forkerte anskuelser om jødernes stilling blandt folkene: ghettomentaliteten ifølge hvilken en dyb kløft, hvorover ingen bro kan bygges adskiller jøderne fra

de andre folk og ifølge hvilke det jødiske folk er dømt til, indtil Messias' komme, afmægtigt og uvirksomt at være afhængig af fremmed nåde. Den modsatte opfattelse var assimilationens, i hvis kreds Herzl voksede op og blev opdraget: for den er jøderne overhovedet ikke noget folk, og kun en betydningsløs og svag skillevæg af overleverede gamle meninger og fordomme står imellem dem og deres naboer; hvis bare jøderne ville forstå at komme til at ligne deres omgivelser i sprog, klædedragt, vaner, skik og brug, så ville det, der skiller, hurtigt forsvinde og den separate jødiske livsform ophøre med at eksistere. Så ville jøderne danne en organisk bestanddel af de folk, i hvis midte de bor.

Fra Theodor Herzl: Der Judenstaat (s. 8)

Tekst 67

Antisemitismens virkning

Det tryk, der øves mod os, gør os ikke bedre. Vi er ikke anderledes end andre mennesker. Vi elsker ikke vore fjende, det er ganske sandt. Men kun den, der formår at overvinde sig selv, har lov at bebrejde os det. Tryk avler hos os en naturlig fjendtlighed mod vore undertrykkere - og fjendtlighed får atter trykket til at vokse. Det er umuligt at komme ud af dette kredsløb.

"Jo!" vil blødhjertede sværmere sige, "Jo, det er muligt. Nemlig gennem den magt, der ligger i menneskets godhed."

Behøver jeg virkelig først bevise, hvad dette er for noget sentimentalt vrøvl? Ville man basere en forbedring af tilstanden på alle menneskers godhed, ja det ville i sandhed være en utopi.

Jeg har allerede talt om vor "assimilering". Jeg siger intet øjeblik, at jeg ønsker den. Vor personlighed som folk er for historisk berømt og trods alle fornedrelser for stor til, at dens udslættelse var at ønske. Men vi kunne måske overalt gå sporeløst op i de folk, der omgiver os, hvis man lod os være i fred i to generationer. Man vil ikke lade os være i fred. Efter korte pe-rioder af tolerance vågner fjendskabet mod os atter og atter. Vor medgang synes at have noget ophidsende ved sig, fordi verden i århundreder har været vant til i os, at se de foragteligste af de fattige. Af uvidenhed eller snæversind bemærker man ikke, at vor medgang svækker os som jøder og udvisker vor egenart. Kun trykket fører os tilbage til den gamle stamme, kun vore omgiversers had gør os atter til fremmede.

Så er og bliver vi da, enten vi vil det eller ej, en historisk gruppe af tydelig samhørighed.

Vi er et folk - fjenden gør os til det uden vor vilje, sådan som det altid har været i historien. I nøden står vi sammen, og da opdager vi pludselig vor kraft. Ja, vi har kraft til at skabe en stat, oven i købet en mønsterstat. Vi har alle de menneskelige og reale midler, der er nødvendige til det.

Allerede her ville det egentlig være på sin plads at tale om vort "menneskemateriale", som det noget rå udtryk lyder. Men først må hovedtrækkene i planen kendes - den som det hele refererer til.

Fra Theodor Herzl: Der Judenstaat (s. 34-35)